ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՀԵՏԵՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԱՐԵԼ ՀԱՄ Կ(Բ)Կ-Ի ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՊԼԵՆՈՒՄԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻՑ

(ՆԱՄԱԿ ՅԵՐԵՎԱՆԻՑ)

Ինչպես հայտնի յե, յերկար ժամանակ Հայաստանի կուսակցական կազմակերպության գլուխն եր կանգնած Խանջյանը, վորը հովանավորում եր Խորհրդային Հայաստանի աշխատավորության թշնամիներին և բացահայտորեն խճճվեց նրանց հետ իր հաստատած աներկմիտ կապերի մեջ և, ինչպես պարզվեց հետագայում, փաստորեն գլխավորում եր նացիոնալ-ուկլոնիստական տարրերի աշխատանքը:

Մի տարի յե, վոր նորոգվել է Հայաստանի կուսակցական ղեկավարությունը: Բնական է, վոր կուսակցական նոր ղեկավարների խնդիրը պետք է լիներ՝ մինչև վերջը մերկացնել խանջյանականության մնացուկները, վանդել կուսակցական կազմակերպությունից նրանց, ովքեր չեն խզել իրենց կապերը նացիոնալիստներից, հայ հակահեղափոխական բուրժուազիայի կուսակցության դաշնակցությունից, տրոցկիստներից:

Նոր ղեկավարությունն իր աշխատանքի առաջին ամիսներին իրոք մերկացրեց այն մարդկանց, վորոնք կապված եյին Խանջյանի հետ, կամ փորձում եյին նրա ճանապարհը բռնել: Սակայն կամ թույլ է մարդկանց հիշողությունը, կամ Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմի քարտուղարներ ընկերներ Ամատունին և Ակոպովը գտան, վոր կազմակերպությունն արդեն մաքրված է խորթ, թշնամի տարրերից, կամ՝ վոր ավելի վատ է, կորցրել են բոլշևիկյան զգաստությունը,— համենայն դեպս բավական շուտ և չգիտես ինչու Հայաստանում թագավորեց վնասակար ինքնահանգստացում: Դեռ ավելին՝ թշնամիների նոր մերկացումները, Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի աշխատանքի թերությունների քննադատությունը, այժմ համարյա սվիններով են դիմավորում: Կուսակցության առանձին ազնիվ անդամների փորձերը՝ մերկացնել թշնամիներին, Հայաստանի ղեկավար կազմակերպություններում բույն դրած խորթ տարրերին, դիմադրության են հանդիպում:

Պատմենք հենց Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի ապարատի մասին: Այստեղ կասկածելի մարդիկ հայտաբերվեցին: Վերցնենք, որինակ, բյուրոյի անդամ և Գյուղատնտեսական բաժնի վարիչ Ցենդիբարյանին: Անցյալում՝ դաշնակ-կամավոր, կատարյալ ֆլյուգերանի, յերկար տարիների ընթացքում ակտիվ հարել է տրոցկիզմին: Այդ մարդն, ինչպես պարզվեց, վոչ միայն հակահեղափոխական-տրոցկիստական աշխատանք է կատարել Հայաստանում, այլև կապեր է հաստատել արտասահմանյան տրոցկիստների հետ: Ազդանշաններ են յեղել, վոր Կենտկոմում թշնամի յե նստած: Աչքի յեր ընկնում այն թշնամական շրջապատը, վորի մեջ եր գտնվում Ցենդիբարյանը: Ցեվ, այնուամենայնիվ, միջոցներ ձեռք չառնվեցին տրոցկիստին մերկացնելու համար: Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի տրամադրության տակ գտնվեց նույնիսկ մի փաստաթուղթ, վորը բացեիբաց մերկացնում եր Ցենդիբարյանին, վորպես մի մարդու, վորը 10 տարի թաքցրել է, թե ինքը պատկանում է տրոցկիզմին:

Բավական եր մի կողմ թողնել անձնական կապերը, բոլշևիկյան սկզբունքայնություն և զգաստություն ցուցաբերել, և թշնամին ժամանակին մերկացված կլիներ: Այդպես և վոչ թե այլ կերպ պետք է վարվեն բոլշևիկները:

Իսկ այստեղ սահմանափակվեցին նրանով, վոր «մատնացույց արին» յերկերեսանուն, նրա տրոցկիստական «տատանումները»: Ցեվ յերբ, վերջապես, տրոցկիստին հանեցին ղեկավար աշխատանքից, ապա այդ դեպքը գաղտնիք դարձրին ամբողջ կուսակցական կազմակերպության համար: Չգիտես ինչո՞ւ Ցենդիբարյանի տրոցկիզմին պատկանելը դարձրին մի «կուսակցական գաղտնիք, վոր յենթակա չէ հրապարակման»: Ցեվ այդ արեցին վոչ առանց առաջին քարտուղար ընկեր Ամատունու մասնակցության:

Զուր չէ, վոր գաղտնիք դարձրին գործը: Դա հրեշավոր բան է, բայց փաստ՝ տրոցկիստին փոխադրեցին ազգային Պետական համալսարանի ռեկտորի աշխատանքի: Փոխադրեցին իդեոլոգիական ղեկավարությունն ամրացնելու համար: Իսկ յերբ սկսվեցին համալսարանի կուսակցական կազմակերպության փակ ընտրությունները, տրոցկիստի համար նույնիսկ փաստաբաններ գտնվեցին: Հաշվետու-ընտրական ժողովին յեկան Յերևանի քաղկոմի յերկու քարտուղարներն էլ՝ ընկերներ Դանիելյանը և Որդուխանյանը: Նրանք սկսեցին ամեն կերպ ռեկլամել վոտից մինչև գլուխ արատավորված մարդուն: Քաղկոմի ղեկավարները դիմեցին նույնիսկ ուղղակի խարդախության: Կուսակցական կազմակերպությունից թաքցրին ռեկտորի տրոցկիստական գործերը: Ցեվ նրանց ուղղակի ոժանդակությամբ տրոցկիստին ընտրեցին կուսկոմի անդամ ու կոնֆերանսի պատգամավոր:

Վերջ ի վերջո փաստաբաններն էլ չոգնեցին: Համալսարանի կուսակցական կազմակերպությունը, վորը բավականաչափ նյութ եր ստացել, վտարեց կուսակցությունից Ցենդիբարյանին, վորպես դաշնակ և տրոցկիստ: Ցեվ միմիայն դրանից հետո՝ ապրիլի 30-ին, թշնամին հեռացվեց ռեկտորի աշխատանքից:

Ցենդիբարյանի մերկացման պատմությունը խրատական է: Կենտկոմի աշխատողներից մեկը՝ ընկեր Սարենցը, յերկու ամիս առաջ, համալսարանի կազմակերպության ժողովում, փորձել եր խոսք բանալ Ցենդիբարյանի յերկերեսանիության մասին: Մարդուն շատ թանգ նստեց այդ փորձը: Սարենցի հետ սկսեցին վատ վարվել, սպառնալ նրան: Նրան մեղադրեցին կուսակցական գաղտնիքը հրապարակելու, լենինիզմի սկզբունքները խախտելու համար: Ինչպես յերեվում է, այստեղ, մեզ մոտ, վատ են հասկանում լենինիզմը: Յերկրորդ քարտուղար Ակոպովի ուղղակի նախաձեռնությամբ, Կուսկոլեգիայում գործ բացվեց Սարենցի դեմ:

Այստեղ խմբով հարձակվեցին նաև կուսակցության մյուս անդամ՝ Գինո Շաղգամյանի վրա: Հարձակվեցին միմիայն նրա համար, վոր նա առաջինը մեղադրեց Ցենդիբարյանին յերկերեսանիության մեջ:

Այդպես ուրեմն, փոխանակ ականջ դնելու կոմունիստների ձայնին և ակտիվ միջամտելու թշնամու մերկացմանը, Կենտկոմի աշխատողները հակառակում եյին մերկացմանը, կոպիտ կերպով խեղդում եյին ինքնաքննադատությունը, և նույնիսկ մերկացնողների դեմ ռեպրեսիաների ճանապարհն եյին բռնում: Այդ փաստերից չես փախչի:

Ցենդիբարյանի պատմությունը յեզակի չէ: Կարելի յե բերել նմանորինակ այլ փաստեր ևս: Հայաստանի կուսակցական ղեկավարները նեխված լիբերալների դիրք բռնեցին նաև մի այլ տրոցկիստ՝ Արխյանի նկատմամբ: Արխյանին հանեցին պրոպագանդի և ագիտացիայի բաժնի վարիչի աշխատանքից: Ցեվ իսկույն նշանակեցին լուսավորության ժողկոմ: Այստեղ ևս, ըստ յերևույթին, արդեն սահմանված շաբլոնով, միայն «մատնացույց արին» Արխյանին, թե նա թաքցնում է իր տրոցկիստական հայացքները: Ի դեպ՝ այդ Արխյանը քիչ բան չի արել Հայաստանում կուսակցական պրոպագանդը տապալելու համար:

Շատ բան կարելի յե պատմել նաև Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմի սկզբնական կուսակցական կազմակերպության մասին: Այդ կազմակերպության մեջ իշխում է ինքնաքննադատության ճնշում: Մինչև վերջին ժամանակներս այդ կազմակերպությունը գլխավորում եր Լոկչինյան, վորը կապված եր մերկացված տրոցկիստներից մեկի հետ: Ցեվ միմիայն այդպիսի մթնոլորտով կարելի յե բացատրել, վոր մինչև վերջին որերս Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի ապարատում, վորպես հրահանգիչ աշխատում եր դաշնակ, խոշոր կալվածատիրոջ վորդի Թովմասյանը: Այստեղ քննադատությունն այնքան է ճնշված, վոր կոմունիստներից մեկն ստիպված յեղավ անանուն նամակ գրել՝ խորթ տարրին մերկացնելու համար: Հետաքրքիր է, վոր սկզբում քննադատության կրակը կենտրոնացված եր վոչ թե սրիկայի, այլ մերկացնողի՝ անանուն նամակի հեղինակի դեմ:

Կյանքը ցույց է տալիս, վոր Հայաստանում դեռ հետևություններ չեն արել Համ. Կ(բ)Կ Կենտկոմի Պլենումի վորոշումներից, ընկեր Ստալինի այն ցուցումներից, թե անհրաժեշտ է բարձրացնել զգաստությունը և ուշի-ուշով ականջ դնել մասսաների ձայնին, կոմունիստների ձայնին: Կյանքը ցույց է տալիս, թե ինչպես այդ ցուցումների անտեսումը լրջորեն վնասում է կուսակցությանը:

Կ. ՑԵՆՈՔՅԱՆ.

(Տպված է «ՊՐԱՎԴԱ»-յի մայիսի 17-ի համարում)

կին խմբագիր Վ. Ոհանյանը և ՄՏ կայանի նախկին դիրեկտոր Զաքոյանը:

Կոնֆերանսում յելույթ ունեցավ կոնֆերանսի աշխատանքներին մասնակցող ընկ. Պ. Կուզնեցովը:

Կոնֆերանսը դոհունակությամբ արձանագրեց այն բոլշևիկյան, անհաշտ, անողոք պայքարը, վոր մղվում է ՀԿ(բ)Կ Կենտկոմի ղեկավարությամբ՝ Հայաստանի կազմակերպությունը տրոցկիստական, դաշնակցական, նացիոնալիստական, ըսպեցիֆիկյան տարրերից մաքրելու և նրանց ջախջախիչ հարված հասցնելու ուղղությամբ: Յելույթ ունեցող ընկերներն ընդգծում եյին Հայաստանի ՀԿ(բ)Կ Կենտկոմի քարտուղար ընկ. Ամատունու հսկայական դերը ժողովրդի վոխերիմ թշնամիներին ջախջախիչ հարված հասցնելու գործում:

Ամսիս 18-ի առավոտյան նիստում քաղկոմի քարտուղար ընկ. Գրիգորյանն առաց իր յեզրափակման խոսքը, վորից հետո քննարկվեց քաղկոմի աշխատանքի գնահատականի հարցը: Կոնֆերանսը միաձայն բավարար գնահատական տվեց քաղկոմի աշխատանքին և ընդունեց համապատասխան առաջադրանքներ: Կոնֆերանսն